VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Lausunto

26.9.2019

neuvotteleva virkamies Isamaria Mäkiaho

Hallintovaliokunnalle

HE 10/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle Digi- ja väestötietoviraston toimialaa koskevien lakien muuttamiseksi

Hallintovaliokunta on pyytänyt valtiovarainministeriöltä asiantuntijakuulemista ja kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle Digi- ja väestötietoviraston toimialaa koskevien lakien muuttamiseksi (HE 10/2019 vp). Hallituksen esitys on esitelty valtiovarainministeriöstä.

Digi- ja väestötietovirasto aloittaa toimintansa 1. tammikuuta 2020. Eduskunta on jo aikaisemmin hyväksynyt organisaatiomuutoksen keskeisesti toteuttavan lain Digi- ja väestötietovirastosta (304/2019). Laki on vahvistettu tulemaan voimaan 1.1.2020. Nyt käsittelyssä olevalla esityksellä ehdotetaan tehtäväksi sellaiset lainsäädännön muutokset, jotka johtuvat organisaatiomuutoksesta tai jotka on tarkoituksenmukaista toteuttaa samassa yhteydessä. Samalla tehtäisiin yksittäisiä käytännön tarpeista tai muun sääntelyn kehityksestä johtuvia muutoksia.

Esitys sisältää organisaatiouudistuksesta johtuvat muutokset sellaisiin lakeihin, joissa on säädetty Väestörekisterikeskuksen, maistraattien tai maistraattien ohjaus- ja kehittämisyksikön tehtävistä, virastojen välisestä toimivallanjaosta tai joissa muuten viitataan näihin toimijoihin. Pääasiassa kyseessä olisi teknisluonteiset muutokset koskien viranomaisen nimeä tai säädöksen nimikettä. Lisäksi ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomia alueellisia toimivaltasäännöksiä, koska uuden viraston toimialue on valtakunnallinen.

Digi- ja väestötietoviraston toimialue kattaa myös Ahvenanmaan maakunnan. Ahvenanmaan maakunnassa maistraateille säädettyjä tehtäviä, kuten holhousviranomaisen tehtävät, avioliittoon vihkimiset ja julkisen notaarin tehtävät, hoitaa jatkossakin Ahvenanmaan valtionvirasto. Ahvenanmaan valtionviraston rooli ja toimivalta säilyisi siis ennallaan. Siltä osin, kun Ahvenanmaan valtionviraston toimivalta on perustunut rekisterihallintolain viittaussäännökseen, viraston toimivallasta olisi tarpeen säätää erikseen kyseisissä erityislaeissa.

Esitys sisältää myös ehdotuksia viraston tietojen käsittelyä koskevan sääntelyn muuttamiseksi ja selkeyttämiseksi. Erityisesti ehdotettu yhteisrekisterinpitäjyys kahdelle rekisterinpitäjälle, Digi- ja väestötietovirastolle sekä Ahvenanmaan valtionvirastolle, useiden rekisterinpitäjien sijaan vaikuttaa vahvistavasti rekistereiden tietosuojaan ja tietoturvallisuuteen. Rekisteröidyn oikeudet voidaan toteuttaa paremmin ja tehokkaammin verrattuna siihen, että rekisterinpitovastuu on jakautunut usean viranomaisen välillä. Yksittäisen henkilön näkökulmasta asetelma on selkeämpi ja menettelyt suoraviivaisempia.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että esityksellä on yhteys hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 18/2019 vp). Tämä esitys sisältää muutoksia väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 10 §:n 1 ja 2 momenttiin, joita ehdotetaan muutettavan esityksellä HE 18/2019 vp. Muutokset eivät ole keskenään ristiriitaisia.

Digi- ja väestötietoviraston sujuvan toiminnan aloituksen edellytysten luomiseksi lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.